

A 4. szelvény ÉK-i sarkában egy négyzetes alakú újkori meszesgödör, Ny-i végén pedig egy újkori pince volt. A szelvény középső harmadában a sárga agyag altalajt sötétbarna, fekáliás réteg borította. A 4. szelvényben a bolygatatlan altalaj szintén 10–25 cm mélyen volt.

A kutatás eredményeként elmondhatjuk, hogy a kutatóárokban kelta, Árpád-kori, késő középkori és török kori leleteket és objektumokat tártunk fel. A telek Ny-i részén előkerültek egy 13. századi veremház részletei, a telek közepén pedig egy késő középkori (14–15. századi), az utcára merőleges lakóház többszörösen átalakított pincéi. Az épület a török korban pusztult el. Egyelőre nem ismert kapcsolata a telek É-i oldalán található középkori pincemaradvánnyal.

VÉGH ANDRÁS

43. Budapest, I. Szabó Ilonka utca 73.

Ró, Kö, Tő

A Budapesti Történeti Múzeum Középkori Osztálya a Fellerer Kft. megbízásából építkezést megelőző régészeti szondázást végzett a telken.

A vizsgálatot a beépítetlen területen, a lebontott épület K-i oldalán található kert területén folytattuk. Az utca vonalára merőlegesen 16×3 m alapterületű kutatóárkot húztunk a kert közepén, a telek hosszában, a hegyoldal lejtésirányának megfelelően. A kutatóárkot a kultúrretek aljáig, vagyis a tisztán geológiai rétegek megjelenéséig mélyítettük.

A kutatóárok É-i harmadában, a telek alsó részén modern és újkori feltöltési rétegeket találtunk 160 cm mélységig, amelyek közvetlenül az altalajon helyezkedtek el. A mesterséges terepszintet feltehetően az 1684. és 1686. évi ostromok előtt a Várhegy D-i és É-i lejtőjén az erődítmény védhetősége kedvéért végzett földmunkák során alakították ki, eltüntetve ezzel a korábbi korszakokból származó régészeti jelenségek bizonyos hányadát.

A kutatóárok középső és D-i harmadában az újkori humuszrétegek alatt átlag 100 cm mélyen, egységesen egy vastag, 17. századi kerámiákkal keltezhető laza, vörösesbarna, faszenes planírozási réteget találtunk, amely valószínűleg az 1686-os ostrom rombolásának eltakarításából származik. Alatta egy 10–50 cm vastagságú, többségében 14–15. századi, de elvétve néhány török kori kerámiát is tartalmazó tömött, világosbarna földréteg helyezkedett el, ami alatt jól kirajzolódott a török kori nyeresés, terepegyengetés vonala. Ez alatt 20 cm vastag, tömött, sárgásbarna, szemcsés anyagú réteget találtunk, amelyből kizárólag középkori (14. századi) leletanyag került elő. Ebbe a rétegbe egy széles, sekély mélységű árkot ástak a 15. században. Az árok feltehetőleg a középkori oklevelekben sokszor előforduló majorságok egyikéhez tartozott, melyek a várfalak alatt kerültek el. A 14. századi réteg alatt 10 cm vastag, leletanyag nélküli humuszréteget tártunk fel, alatta az árok D-i felére eső, nagyméretű, 70 cm vastag, tömött, sötétsárga agya-

got tartalmazó beásás betöltött részlete került elő, amely római kori (3–4. század) kerámiatöredékeket tartalmazott. Az árok D-i végében 300 cm mélyen, É-i végében pedig 160 cm mélyen találtuk meg a sárga agyagos talajt.

VÉGH ANDRÁS

44. Budapest, I. Szentháromság tér 15.

Ø

A Szentháromság tér 15. szám alatt pavilonépítés földmunkájánál végeztünk régészeti kutatást, illetve megfigyelést 2001. május 14. és július 31. között.

A régészeti jelenlétre azért volt szükség, mert ez a terület a középkorban erősen beépített volt, kutatás pedig még nem történt, így a rétegvizonyokat nem ismerjük. A munka során kiderült, hogy az alapozási mélységben nincs régészeti réteg, objektum. 1,00–1,20 m-ig 20. századi törmelék (betont) és a korábbi parkosítás nyomait találtuk meg a helyszínen.

Valószínűnek tartjuk, hogy a II. világháborúban ezen a helyen álló háznak a törmelékét nem szállították el, hanem elplanírozták.

TEREI GYÖRGY

45. Budapest, II. Felhővízi utca 7. – Ürömi utca 31.

Ró

A telken 2001. június–július hó folyamán 22 munkanapos, beruházást megelőző feltárást folytattunk. A feltárást során késő római, ÉK–DNy irányú útréteg került elő. Megfigyelhettük az ún. Szépvölgyi-árok egy szakaszát. Az árok köves rétege felett sok kerámiát tartalmazó réteg volt, egyéb jelenség nem került elő.

FACSÁDY ANNAMÁRIA

46. Budapest, II. Medve utca 5–13.

Ró, Á, Kö, Kk

2001. augusztus–december hónapokban régészeti feltárást végeztünk a Medve u. 5–7., illetve 13. számú telken a Csík Ferenc Általános Iskola és Gimnázium tervezett bővítéséhez kapcsolódva a II. kerületi Polgármesteri Hivatal megbízásából. A feltárást három helyszínre osztottuk. Az iskola D-i udvarán (az egykori Medve u. 5. területén) 10×10 m-es felületet, valamint kisebb kutatóárkot nyitottunk fel. Feltártuk egy 18. század közepén használt temető részletét (mintegy 100 sírt), amelyek nagyméretű középkori épületek alapfalmaradványait fedték be. A falmaradványok kapcsolatba hozhatók a D-ről szomszédos telken (Medve u. 3.) kiásott középkori templommaradványokkal (Szt. Péter mártír plébániatemplom, Garády Sándor és H. Gyürky Katalin ásatásai), napvilágra került egy ossarium (csontkapolna?) részlete, valamint a hozzá Ny-ról csatlakozó épületszárny.

Az iskola É-i udvarán (egykori Medve u. 7.) középkori eredetű és egészen az iskola felépüléséig használt

pince részletei kerültek elő, valamint egy középkori eredetű kút és a ház udvarának eredeti rétegsora. Utóbbi különösen azért jelentős, mivel a környéken a házak szanálása után szintsüllyesztést hajtottak végre, és egyedül az iskolaudvar őrizte meg az eredeti feltöltési rétegeket. Az iskolától É-ra lévő terület nagy részét (egykor Medve u. 9–11.) már 1994-ben feltártuk, mindössze egy kb. 12 m széles sávot kellett még megkutatnunk a terület É-i végében (egykor Medve u. 13.), hogy a tervezett épület teljes felszínét átvizsgálhassuk. Ezen a felületen az 1994-es feltárásokhoz hasonlóan faépületek maradványaira bukkantunk, amelyek az Árpád-kortól folyamatosan épültek a helyszínen, napvilágra került egy középkori pince részlete is.

A Medve u. 13. sz. telken szelvényeink közvetlenül kapcsolódtak a korábbi, 1994-es feltáráshoz. Az akkor napvilágra kerül római kori épületek újabb részleteit tártuk fel a 2–3. századi periódusból. Előkerült egy nagyméretű lapos kövekből álló járósínt maradványa. A korábbi, első századi periódus feltáráására nem kerülhetett sor, mert a későbbi periódusok elbontása nélkül nem fértünk hozzá. A kutatás célja is a 2–3. századi emlékek fekvésének és állapotának meghatározása volt, az épülő iskola alapozási cölöpeinek ideális elhelyezéséhez. A Medve u. 5–7. telken, az iskola É-i udvarán végzett munkák során jelentős volt a korábban feltárt K–Ny-i irányú csatornázott útból D felé kiágazó csatornarészletének feltárása. Itt is sikerült néhány falmaradványt dokumentálnunk, de sajnos az újkori meszesgödörök, csatornák, bombatölcsér az emlékek nagy részét megsemmisítette. A D-i udvar jelentette az ez évi kutatások nagy szenzációját. Itt ugyanis rengeteg, a későbbi bolygatás ellenére látványos részlete megmaradt egy fürdő több helyiségének. Előkerült a hozzá tartozó fűtőhelyiség (praefurnium részlete) is. Az épület kialakításának több periódusa is megfigyelhető volt. Említésre méltó még egy téglalap formájú, lapos kövekből száraz falazással készített kút vagy ciszterna. Ennek feltárást azonban a rendelkezésünkre álló idő alatt nem tudtuk befejezni. A korai periódusok vizsgálatára itt sem kerülhetett sor. Örömteli azonban, hogy a romok majdani bemutatásának lehetőségét az iskola tervezése során az alsó szinten biztosították, így a kutatások folytatásának a későbbiekben nincs akadálya. A romokat geotex szövetttel takarták le, felületüket és oldalukat homok védőréteggel vették körül. Erre került megfelelő tömörítéssel a földvisszatöltés.

A romok állagmegóvását H. Vladár Ágnes és Gillyén Nándor műemléki szakmérnökök szakmai irányításával végezték. Munkatársak: Benda Judit régész, Málik Éva rajzoló, Viemann Zsolt geodéta, Bakos Margit és Komjáthy Péter fotós, Nagy Alexandra technikus.

H. KÉRDŐ KATALIN – VÉGH ANDRÁS

47. Budapest, II. Tölgyfa utca 3. – Henger utca 2.
B, Ró, Á, K

A telken (hrsz. 13509), amelyre mélygarázs és irodaház épül, a beruházó megbízásából végeztünk három ütem-

ben megelőző feltárást. Február–május hónapban nyílt lehetőségünk a tervezett A épületszárny helyén a már 2000-ben megkezdett feltárás befejezésére. Ezen kívül a főépület helyén augusztusban, a B épületszárny helyén szeptember–októberben kutattunk.

Az A épületszárny folytatásában a 2000-ben megtalált egyik legfontosabb középkori objektum, a 15. századi, É–D-i irányú köves út további részleteit nem sikerült megfigyelnünk, mert az újkori bolygatás itt mélyebbre nyúlt. Az első középkori réteg az út alatti Luxemburgi Zsigmond (1387–1437) pénzeivel datált planírozás volt. Alatta, már a középkori–római váltórétegbe ásva folytatódott a kisméretű, szabadban álló, 13. századi kemencék sora. A főépület helyén a megfigyelés során került elő az a tört kőből rakott, K–Ny-i irányú, boltozatos alagút, melynek Ny-i folytatását a remíz épületével teljesen elpusztították, így csak mintegy 4 m hosszú szakaszát tudtuk megfigyelni, beomlott lejárati része azonban előkerült. A pincegádorba 16. századi réteg omlott be, az alagút csak a 18. század elején töltődött fel fekete iszapos hordalékkal. A pince további részei az A és B épületszárny közötti udvarrészre esnek, így erre nem volt lehetőségünk folytatni a kutatást, pedig erre a pince kiterjedésének meghatározása és pontos datálása szempontjából nagy szükség lett volna.

Itt került elő egy nagyobb méretű 13. századi kemence is, melynek platniját kétszer megújították, mindhárom platniba nagy mennyiségű, jellegzetes 13. századi, fehér anyagú, bekarcolt csigavonaldíszű fazék-töredéket tapasztottak.

A B épületszárny helyén a Henger utcával párhuzamosan épített 19. századi ház pincéi szinte minden középkori jelenséget elpusztítottak. A megmaradt objektumok a 13. századra keltezhetők. Előkerült egy K–Ny-i irányú, mintegy 3,5 m széles köves út kb. 6 m hosszú szakasza. Az út közvetlenül egy kőfalú, római épület omladékára épült. Az út kövei között a 13. századi kerámia-töredékeken, patkó- és szögtöredékeken kívül sok római kerámia is volt. Az úttól É-ra került elő egy döngölt agyagpadlós épület újkori beásásokkal erősen bolygatott részlete. (A megfigyelhető alapterület kb. 2×4 m volt.) Az agyagpadlót egy szintén agyagból épült fal osztotta két részre. A falat gerendaváz tarthatta, az előkerült mintegy 2 m hosszú szakaszon egy nagyobb cölöplyukat figyeltünk meg, amelyet az agyagtapasztás körbevett. A fal mindkét oldalát vakolták, K-i oldalon egy helyütt a vakolat kétrétegű volt. Megtaltuk az elégett, padlóra zuhant ajtó maradványait is a Ny-i helyiségben.

A kutatott telek a római kori topográfia szerint a Fő utca–Csalogány utca–Fazekas utca–Kacsa utca által határolt területre lokalizált római tábortól való távolsága alapján már mindenképpen az ahhoz tartozó vicus területére esik. A limesút a mai Fő utca Ny-i oldalán a telek K-i határától mintegy 60–80 m-re futhat. A telek É-i, jelenleg nem kutatott részén feltételezhető a Tölgyfa utca 24-ben megfigyelt K–Ny-i irányú út részlete. Szel-